

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

25 05 2017

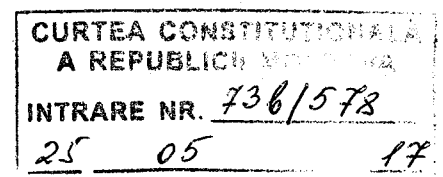
AG/VC nr. 12

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușeanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

Supliment la SESIZAREA nr. 73b

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317 – XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și art. 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502 – XIII din 16 iunie 1995.

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Artur Gutium, Vladimir Cernat
2. Deputat în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105

II. OBIECTUL SESIZĂRII

1) Prin prezenta, se solicită verificarea constituționalității art. 86 alin. (2) din Codul electoral care prevede pragul minim de reprezentare pentru alegerile parlamentare.

„ **Articolul 86.** Stabilirea pragului de reprezentare

....

(2) Pragul minim de reprezentare constituie următoarele proporții din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară:

- a) pentru un partid, o organizație social-politică – 6 la sută;
- b) pentru un bloc electoral format din 2 partide și/sau organizații social-politice – 9 la sută;
- c) pentru un bloc electoral format din 3 și mai multe partide și/sau organizații social-politice – 11 la sută;
- d) pentru un candidat independent – 2 la sută.”

2) Totodată se solicită verificarea constituționalității unor prevederi din proiectul de lege adoptat de Parlament în I lectură la data de 5 mai 2017 în baza raportului comisiei juridice, numiri și imunități prin care s-a propus comasarea proiectelor de legi nr. 60 din 14 martie 2017 și nr. 123 din 19 aprilie 2017 (se anexează).

În special, se solicită verificarea constituționalității următoarelor prevederi:

- 1) „9. La articolul 29¹

La alineatul (3) după sintagma „care au participat la scrutinul precedent.”, se introduce o frază nouă „La fel la deschiderea secțiilor de votare din străinătate, Comisia Electorală Central va ține cont de numărul cetățenilor aflați peste hotarele Republicii Moldova, în baza informației eliberată de organele competente a statului gazdă unde urmează a fi deschise secțiile de votare respective.”

2) „10. După art. 29¹, se introduce un nou articol, articolul 29² cu următorul text:

„Articolul 29². Particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) și a birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria)

(1) În cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumului republican, pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), Comisia Electorală Centrală organizează mai multe secții de votare cu sediul pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția constituțională a autorităților publice centrale. La formarea respectivelor secții de votare, Comisia Electorală Centrală va ține cont de factorii geografici și va asigura la maxim accesul alegătorului la procesul electoral și organele electorale respective.

(2) Comisia Electorală Centrală va forma secții de votare distincte pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), care aparțin circumscripției electorale respective formate de Comisia Electorală Centrală în baza regulamentului aprobat. Respectivele secții de votare se subordonează consiliului electoral format în conformitate cu prevederile art.75, alin.(3) a prezentului cod.

(3) La formarea biroului electoral al secției de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), art. 29 Cod electoral se aplică în modul corespunzător. Organul administrației publice locale competent să desemneze membri ai biroului electoral al secției de votare respectiv fiind cel de la sediul secției de votare deschis pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria).

(4) Particularitățile organizării și funcționării birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) se reglementează de Comisia Electorală Centrală, iar cheltuielile aferente organizării și funcționării acestor birouri se suportă din bugetul alocat pentru alegeri/referendum. Pentru respectivele secții de votare, cheltuielile se estimează în prealabil de către Guvern și Comisia Electorală Centrală, iar în cazul cînd nu sînt prevăzute în bugetul alocat pentru alegeri/referendum, mijloacele financiare se alocă din Fondul de rezervă al Guvernului.”

3) **„Articolul 73.** Alegerile Parlamentului

....

(2) Alegerile Parlamentului se efectuează în baza unui sistem mixt (proporțional și majoritar) într-o circumscripție națională și în circumscripții uninominale.

(3) În circumscripția națională se aleg 50 de deputați în baza votului reprezentării proporționale. În circumscripțiile uninominale se aleg 51 de deputați în baza votului majoritar, câte unul de la fiecare circumscripție.”

Articolul 74. Circumscripțiile electorale

(1) Alegerile parlamentare se organizează în baza unei circumscripții naționale, care cuprinde întreg teritoriul Republicii Moldova și secțiile de votare peste hotare, precum și în baza a 50 de circumscripții uninominale, inclusiv pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) și peste hotare.

(2) Toate circumscripțiile uninominale se constituie de către Comisia Electorală Centrală. Circumscripțiile uninominale de pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția autorităților constituționale se formează după principiul teritorial-demografic în una sau în mai multe localități vecine, avînd la bază un număr similar de alegători în fiecare circumscripție electorală cu o deviere de cel mult 15%. Baza de calcul pentru formarea circumscripțiilor uninominale constituie numărul alegătorilor înscriși în listele electorale la fiecare secție de votare de la ultimele alegeri naționale.

(3) Circumscripția uninominală se formează din localitățile unei unități administrativ-teritoriale de nivelul doi, sau, în scopul unei organizări mai optimale, diferitor unități.

(4) În cazul în care numărul alegătorilor într-o localitate este mai mare decât cel mediu calculat pentru o circumscripție electorală uninominală, în această localitate se formează mai multe circumscripții electorale uninominale.

(5) Comisia Electorală Centrală va determina numărul, acoperirea demografică și geografică a circumscripțiilor uninominale peste hotarele țării. La formarea circumscripțiilor uninominale peste hotare se va ține cont inclusiv de criteriile prevăzute la art. 29¹ alin. (3) care se vor aplica corespunzător. Criteriile exacte și modalitatea de formarea circumscripțiilor electorale peste hotare se aprobă de Comisia Electorală Centrală prin regulament.

(6) Comisia Electorală Centrală va determina numărul, acoperirea demografică și geografică a circumscripțiilor uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria). Criteriile exacte și modalitatea de formarea circumscripțiilor uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) se aprobă de Comisia Electorală Centrală prin regulament.

(7) Revizuire hotarelor circumscripțiilor uninominale poate fi efectuată cu cel tîrziu 180 de zile înainte alegerilor ordinare.

(8) Lista circumscripțiilor uninominale, cu indicarea numerelor și a hotarelor, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. ”

4) „Articolul 89. Stabilirea pragului de reprezentare pentru alegerile în circumscripția națională

(1) După primirea din toate circumscripțiile electorale a proceselor-verbale ale consiliilor electorale de circumscripție, în care sînt indicate rezultatele numărării voturilor, Comisia Electorală Centrală totalizează numărul de voturi valabil exprimate, obținut de fiecare partid, de altă organizație social-politică, de fiecare bloc electoral, pentru a stabili dacă aceștia au atins pragul minim de reprezentare.

(2) Pragul minim de reprezentare constituie următoarele proporții din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară:

a) pentru un partid, o organizație social-politică – 6 la sută;

b) pentru un bloc electoral format din 2 partide și/sau organizații social-politice – 9 la sută;

c) pentru un bloc electoral format din 3 și mai multe partide și/sau organizații social-politice – 11 la sută;

(3) Partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale, care au întrunit un număr mai mic de voturi decît cel specificat la alin.(2) se exclud, prin hotărîre a Comisiei Electorale Centrale, din procesul de atribuire a mandatelor.”

5) **„Articolul 91.** Alegerea deputatului în Parlament în circumscripția uninominală

(1) Candidatul pentru funcția de deputat în Parlament în circumscripția uninominală se consideră ales dacă a obținut cel mai mare număr de voturi, din numărul voturilor valabil exprimate.

(2) Dacă mai mulți candidați au acumulat un număr egal de voturi, consiliul electoral de circumscripție stabilește învingătorul prin tragere la sorți, consemnând faptul respectiv într-un proces-verbal. ”

6) „Art. III. – Dispoziții finale și tranzitorii

(3) Comisia Electorală Centrală, în termen de 6 luni, va constitui circumscripțiile uninominale permanente și va întreprinde măsurile necesare pentru pregătirea următoarelor alegeri parlamentare, asigurând informarea funcționarilor electorali, a alegătorilor și a altor subiecți vizați privind noile reglementări ale legislației electorale.”

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 5 Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți pînă în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcînd cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 39

Dreptul la administrare

(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputați.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărîri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;

- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Legiferarea

Articolul 72

Categorii de legi

- (1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare.
- (2) Legile constituționale sînt cele de revizuire a Constituției.
- (3) Prin lege organică se reglementează:
  - a) sistemul electoral;**
  - b) organizarea și desfășurarea referendumului;
  - c) organizarea și funcționarea Parlamentului;
  - d) organizarea și funcționarea Guvernului;
  - e) organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ;
  - f) organizarea administrației locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;
  - g) organizarea și funcționarea partidelor politice;
  - h) modul de stabilire a zonei economice exclusive;
  - i) regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;
  - j) regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele și protecția socială;
  - k) organizarea generală a învățămîntului;
  - l) regimul general al cultelor religioase;
  - m) regimul stării de urgență, de asediu și de război;
  - n) infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora;
  - o) acordarea amnistiei și grațierii;
  - p) celelalte domenii pentru care, în Constituție, se prevede adoptarea de legi organice;
  - r) alte domenii pentru care Parlamentul consideră necesară adoptarea de legi organice.
- (4) Legile ordinare intervin în orice domeniu al relațiilor sociale, cu excepția celor rezervate legilor constituționale și legilor organice.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- b) interpretează Constituția;
- c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
- d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
- e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
- f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
- g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
- h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

2. Legislația internațională

- a) Declarația universală a drepturilor omului

Articolul 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au dreptul fără deosebire la o protecție egală a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar încălca prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o astfel de discriminare.

Articolul 21

1. Orice persoană are dreptul să participe la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși.

2. Orice persoană are dreptul de acces, în condiții de egalitate, la funcțiile publice ale țării sale.

3. Voința poporului este baza puterii de stat, această voință trebuie să fie exprimată prin alegeri oneste care trebuie să aibă loc periodic, prin sufragiu

universal egal și prin vot secret sau după o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

b) Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

1. Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul Pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

Articolul 25

Orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără nici una din discriminările la care se referă articolul 2 și fără restricții nerezonabile:

a) de a lua parte la conducerea treburilor publice, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși;

b) de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinței alegătorilor;

c) de a avea acces, în condiții generale de egalitate, la funcțiunile publice din țara sa.

Articolul 26

Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii.

În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

c) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*

Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă,

religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Protocolul I

Articolul 3. Dreptul la alegeri libere

Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

3. Cadrul normativ pertinent.

Codul electoral al Republicii Moldova

Articolul 86. Stabilirea pragului de reprezentare

(1) După primirea proceselor-verbale ale consiliilor electorale de circumscripție în care sînt indicate rezultatele numărării voturilor din toate circumscripțiile electorale, Comisia Electorală Centrală totalizează numărul de voturi valabil exprimate, obținut de fiecare partid, de altă organizație social-politică, de fiecare bloc electoral și candidat independent, pentru a stabili dacă aceștia au atins pragul minim de reprezentare.

(2) Pragul minim de reprezentare constituie următoarele proporții din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară:

- a) pentru un partid, o organizație social-politică – 6 la sută;
- b) pentru un bloc electoral format din 2 partide și/sau organizații social-politice – 9 la sută;
- c) pentru un bloc electoral format din 3 și mai multe partide și/sau organizații social-politice – 11 la sută;
- d) pentru un candidat independent – 2 la sută.

(3) Partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale și candidații independenți care au întrunit un număr mai mic de voturi decît cel specificat la alin. (2) se exclud, prin hotărîre a Comisiei Electorale Centrale, din operația de atribuire a mandatelor.

IV. ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Potrivit art. 86 alin. (2) din Codul electoral pragul minim de reprezentare este de 2% pentru candidați independenți, 6% pentru partide și 9 și 11 % pentru blocuri electorale.

Chiar dacă, anterior Curtea Constituțională s-a expus asupra acestei probleme, considerăm că subiectul urmează a fi revizuit și adoptată o nouă hotărîre.

Considerăm că stabilirea unor praguri atât de ridicate afectează grav normele constituționale prevăzute la art. 1, 2, 16, 38, 54, 60 și 61 din Legea Supremă.

Conform art. 1 din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic.

Potrivit art. 2 din Legea Supremă, suveranitatea națională aparține poporului.

Art. 16 din Constituție garantează egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor RM.

Conform art. 38 alin. (1) din Constituție, Voința poporului constituie baza puterii de stat. În același timp, reieșind din art. 39, cetățenii au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Art. 61 alin. (1) prevede că Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct și liber exprimat.

Dreptul de a alege este un drept politic al cetățeanului RM, care are drept obiect de reglementare participarea cetățenilor la guvernare. Această prevedere urmează a fi corelată cu art. 2 din Constituție.

Dreptul electoral de a alege și a fi ales este unul din drepturile fundamentale. Acest drept se regăsește și în mai multe tratate internaționale la care RM este parte.

Unul din principiile de bază ale alegerilor este egalitatea. Acest principiu stabilește că toți cetățenii participă la alegeri în condiții egale. Astfel se asigură posibilități egale din punct de vedere juridic, începînd cu înregistrarea candidaților, participarea la campanie și votarea propriu-zisă.

Fiecare cetățean trebuie să dispună de posibilitatea de a vota iar statul este obligat să asigure condiții egale de vot și să asigure condiții pentru realizarea acestui drept.

Prin stabilirea unui prag înalt de accedere în Parlament, se limitează un cetățean să fie ales și să participe la administrarea treburilor publice. Dat fiind că o bună parte din voturile cetățenilor vor fi pierdute și nu vor fi luate în calcul în cazul în care nu este atins pragul, atunci este afectat dreptul de alege și este afectat principiul de reprezentativitate al Parlamentului.

De asemenea, este afectat dreptul la egalitate între cetățeni. Votul unui cetățean va fi luat în calcul pe când votul altuia va fi ignorat. De remarcat că orice discriminare pe criterii politice este inadmisibilă.

Considerăm că aceste restricții de prag nu sunt nici rezonabile nici proporționale și nu urmăresc un scop legitim, astfel ca să fie justificate în lumina cerințelor impuse de CEDO.

Considerăm că prag de reprezentare pentru alegerile parlamentare nu trebuie să existe exact așa cum nu există nici pentru alegerile locale.

Astfel, considerăm că prin menținerea unui prag atât de înalt de reprezentare în Parlament se sfidează grav prevederile constituționale menționate supra.

2. Al doilea aspect care este unul și mai grav și poate afecta democrația din Republica Moldova este intenția de a modifica sistemul electoral pentru alegerile parlamentare.

La data de 5 mai 2017, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în primă lectură două proiecte de legi care se referă la modificarea sistemului electoral din RM. În aceeași zi, s-a decis comasarea acestor proiecte de legi luându-se ca bază conceptul sistemului electoral mixt în care 50 de deputați urmează a fi aleși pe liste de partid în baza actualului sistem de reprezentare proporțională iar 51 de deputați urmează a fi aleși în circumscripții uninominale prin vot direct dintr-un singur tur de scrutin, fiind considerat ales candidatul care va obține majoritatea relativă din voturi.

Astăzi în societate se duc dezbateri aprinse pe subiectul schimbării sistemului electoral din RM, fapt care a stîrnit multe controverse și multe întrebări care rămîn fără răspunsuri.

O mare parte din societate s-a declarat categoric împotriva schimbării sistemului electoral al RM și considerăm că o asemenea schimbare vine în contradicție cu principiile constituționale care prevăd că suveranitatea națională aparține poporului care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite

de Constituție. Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Considerăm că prin schimbarea sistemului electoral este afectat grav principiul constituțional al dreptului de a alege și a fi ales dat fiind că un sistem de vot majoritar nu va fi reprezentativ iar multe din voturile cetățenilor vor fi pierdute, un fapt inadmisibil. Considerăm că o subreprezentare va afecta grav și dreptul cetățenilor de a participa la administrarea treburilor publice.

Este necesar de a clarifica mai multe subiecte importante care derivă direct din mai multe norme constituționale care au tangență cu dreptul parlamentului de a legifera prin lege organică sistemul electoral.

Considerăm că este de datoria noastră să clarificăm care sunt limitele de competență ale Forului legislativ Suprem al țării în domeniul adoptării sistemului electoral, în coroborare cu mai multe principii constituționale precum:

- Suveranitatea națională
- Reprezentativitatea Parlamentului
- Dreptul de a alege și a fi ales
- Dreptul la administrarea treburilor publice
- Respectarea statutului unităților administrativ teritoriale cu statut special.

Astfel, este imperios necesar de a înțelege care sunt limitele de competență ale Parlamentului atunci când ia decizia de schimbare a sistemului electoral, o schimbare care poate afecta alte principii constituționale.

Considerăm că o schimbare a sistemului electoral ar putea afecta grav suveranitatea națională care aparține poporului prin organul său reprezentativ – Parlamentul RM. În cazul în care va fi adoptat un sistem care va diminua din reprezentarea cetățenilor va fi grav afectat acest principiu.

Practica internațională cunoaște mai multe exemple de sisteme electorale dar pentru unele țări în tranziție, precum este RM, aceste schimbări s-au dovedit a fi dezastroase și care au venit în contradicție cu angajamentele luate la nivel internațional. Considerăm că RM trebuie să țină cont de practica internațională și de tratatele internaționale la care este parte, atunci când vine să modifice un sistem

electoral și evident, urmează să țină cont de recomandările structurilor de expertiză internațională. Și acest aspect urmează a fi interpretat.

În pofida faptului că art. 72 din Constituție prevede așa un drept de legiferare pentru Parlament, considerăm că subiectul schimbării sistemului electoral nu poate fi privit separat de alte norme constituționale iar oportunitatea unor astfel de schimbări urmează fi decisă foarte prudent. Se solicită clarificare și la acest aspect foarte important.

Conform art. 60 din Constituție Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului. Odată ce un sistem electoral ar putea afecta această reprezentativitate atunci rezultă o gravă sfidare a acestei norme constituționale, mai ales dacă un deputat ar putea fi ales pe circumscripție uninominală dintr-un singur tur cu majoritate relativă. Dacă un astfel de sistem va fi implementat atunci o mare parte de cetățeni ar putea rămâne nereprezențați.

Să nu uităm că pe teritoriul Republicii Moldova există o unitate administrativ teritorială cu statut juridic special – Găgăuzia și unitatea din stînga Nistrului care se află în afara controlului constituțional al autorităților RM. O eventuală schimbare a sistemului electoral ar trebui să țină cont de existența unor astfel de teritorii autonome și cum aceste teritorii vor fi reprezentate.

O problemă similară avem și în cazul cetățenilor aflați peste hotarele țării. Un număr impunător de cetățeni domiciliază peste hotare și au dreptul la vot. Ei nu pot fi ignorați. Cum statul le asigură exercitarea acestui drept, cum ei vor fi reprezentați?

Unele recomandări internaționale stabilesc expres unele cote. Dar cât este de corect stabilirea unor astfel de cote în condițiile RM. Proiectul de lege adoptat nu clarifică aceste situații.

O problemă care a stîrnit discuții aprinse stabilirea criteriilor și modalităților de constituire a circumscripțiilor electorale. Oare poate Parlamentul care este obligat prin lege să stabilească sistemul electoral să delege un astfel de drept altui organ care nu este prevăzut de Constituție? Nu avem răspuns la această întrebare.

Mai în detaliu menționăm următoarele.

1. Alineatul (3) art. 29¹ din Codul electoral se va completa cu următoarea propoziție: „La fel la deschiderea secțiilor de votare din străinătate, Comisia Electorală Central va ține cont de numărul cetățenilor aflați peste hotarele Republicii Moldova, în

baza informației eliberată de organele competente a statului gazdă unde urmează a fi deschise secțiile de votare respective.”

Considerăm că obligarea unei autorități independente din RM să țină cont de unele informații și indicații ale unui stat străini cu privire la procedurile electorale interne constituie o gravă sfidare Constituției RM, în special al art. 1 care prevede că Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitary și indivizibil.

Art. 2 din Legea Supremă prevede expres că suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție. Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Astfel, considerăm că imixtiunea unor state terțe în alegeri, proces care stă la baza constituirii organelor supreme ale puterii de stat este inadmisibilă și contravine Constituției RM.

Constituirea secțiilor de votare peste hotare trebuie să se bazeze exclusiv pe informațiile, registrele, listele de alegători care sunt la dispoziția organelor suverane ale RM, exact precum este experiența internațională.

2. S-a propus introducerea unui nou art. 29² care prevede anumite particularități ale constituirii și funcționării secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) și a birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria).

Considerăm că mecanismul propus de organizare a alegerilor în localitățile din stînga Nistrului încalcă grav principiile constituționale prevăzute la art. 1 din Legea Supremă care prevede că statul este unitar și indivizibil. Mai mult, potrivit mecanismului propus organizarea proceselor electorale și votarea se va desfășura doar pe malul drept al Nistrului ori în localitățile care se află sub controlul constituțional al RM. Asta înseamnă că, de fapt, în regiunea transnistreană nu vor fi organizate alegeri și nici procese electorale iar cetățenii din stînga Nistrului vor fi limitați în dreptul său constituțional de a vota și de a fi ales prevăzut la art. 38 din Constituție.

Considerăm că mecanismul propus nu poate fi acceptat pînă la reintegrarea definitivă a țării, în special pentru alegerea deputaților în circumscripțiile uninominale

din stînga Nistrului. Pe cine vor reprezenta acești deputați dacă la modul practic este imposibil de a organiza alegeri în regiunea transnistreană?!

3. Conform noii redacții ai articolului 73 care s-a propus alegerile Parlamentului se efectuează în baza unui sistem mixt (proporțional și majoritar) într-o circumscripție națională și în circumscripții uninominale. În circumscripția națională se aleg 50 de deputați în baza votului reprezentării proporționale. În circumscripțiile uninominale se aleg 51 de deputați în baza votului majoritar, câte unul de la fiecare circumscripție.

Considerăm că trecerea de la sistemul reprezentării proporționale pe liste de partid la un sistem mixt este o gravă încălcare a principiilor constituționale prevăzute la art. 1 și 2 din Constituție, principiile dreptului de a vota și a fi ales de la art. 38, dreptul de a participa la treburile publice de la art. 39 etc.

Chiar dacă Parlamentul are dreptul să adopte prin lege organică sistemul electoral, forul legislativ este obligat să țină cont de spiritul Constituției și de alte norme constituționale care prevăd că suveranitatea aparține poporului iar Parlamentul este organul reprezentativ.

Printr-un sistem electoral mixt unde 51 de deputați vor fi aleși pe circumscripții uninominale dintr-un singur tur și fără prag de validare a alegerilor se încalcă grav acest principiu al reprezentativității deoarece este posibil că marea majoritate a cetățenilor în genere nu vor fi reprezentați. Este posibil ca într-o circumscripție de circa 60 mii de alegători să fie declarat ales candidatul care a întrunit numai câteva mii de voturi doar.

Orice schimbare de așa anvergură trebuie consultată cu societatea civilă, actorii electorali, experții etc și dezbătută public. Trebuie să ținem cont de practica internațională și recomandările pe acest domeniu.

În anul 2013 au mai existat inițiative de trecere la sistem electoral mixt. Tot atunci a fost solicitată o expertiză din partea Comisiei de la Veneția care a venit cu opinia nr. 749/2014, CDL-AD(2015)003.

În anul 2014 experții Comisiei de la Veneția au menționat următoarele:

- Adoptarea unui nou sistem electoral trebuie să fie precedată de dezbateri publice largi;
- Problema modificării sistemului electoral trebuie să fie susținută de o parte largă din societate și să fie atins un consens relativ larg;
- Sunt necesare criteriile clare de constituire și delimitare a circumscripțiilor, în special în regiunea transnistreană și peste hotare;

- Un mecanism mai clar de finanțare a partidelor și campaniilor electorale etc.

Aceste recomandări nu au fost luate în calcul. În special ridică mari semne de întrebare mecanismul propus de constituire a circumscriptiilor electorale uninominale.

Conform propunerilor de la art. 74 se menționează că circumscriptiile vor fi create atât în țară cât și peste hotare și în regiunea transnistreană.

Circumscriptiile vor fi create de Comisia Electorală Centrală în baza criteriilor teritorial-demografice.

Mecanismul de creare a circumscriptiilor este unul total defectuos, vine în contradicție cu recomandările anterioare ale Comisiei de la Veneția și încalcă nu numai prevederile constituționale menționate mai sus dar și contravine art. 23 din Constituție care prevede expres că orice lege trebuie să fie accesibilă.

Prin faptul că nu se indică criteriile mai clare ce ține de constituirea circumscriptiilor se lasă o marjă mare de interpretare și aplicare frauduloasă a legii. Norma legală trebuie să fie clară și precisă. Această imprecizie poate duce la abuzuri grave din partea autorităților iar în final la grave încălcări ale drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Considerăm că este inadmisibil să delegi competența de stabilire a circumscriptiilor Comisiei Electorale Centrale atât timp cât nu sunt stabilite criteriile clare de formare a acestor circumscriptii. Nu este posibil de a delega ca CECul printr-un regulament intern să adopte norme primare care nu sunt prevăzute în lege. Prin acest mecanism defectuos se încalcă art. 66 și 72 din Constituție care prevede că numai Parlamentul este unica autoritate legislativă a statului și responsabil de adoptarea sistemului electoral și implicit de constituirea circumscriptiilor.

Totodată, în pofida faptului că art. 111 din Constituție prevede expres un statut special pentru UTA Găgăuzia, nu este prevăzut nici un mecanism special pentru această autonomie și nici o cotă minimă de reprezentare, care de asemenea constituie o abatere gravă de la principiile menționate supra.

4. Acest proiect de lege, la art. 89 menține pragul de accedere în Parlament pe liste de partid ca și în redacția actuală a Codului. Considerăm că nu este permis de a menține un prag atât de ridicat din aceleași considerente expuse mai sus.

5. Prin art. 91 din proiectul adoptat în I lectură se stabilește că este declarat învingător candidatul care a obținut dintr-un singur tur majoritatea relativă de voturi.

Considerăm că eliminarea turului doi este o gravă sfidare a principiului suveranității și reprezentativității care este prevăzut la art. 2 și 60 din Constituția RM.

O dată cu eliminarea pragului de validare a alegerilor, poate fi ales un deputat cu minoritatea voturilor alegătorilor din circumscripție. Astfel, o mare parte din alegători pot rămâne nereprezentanți cu sfidarea principiilor fundamentale ale dreptului electoral.

Considerăm că pentru consolidarea democrației autentice și respectarea spiritului Constituției este imperios necesar ca în orice timp de scrutin unde se organizează alegeri pe sistem majoritar să existe cel puțin două tururi. Doar așa poate fi asigurată reprezentarea corectă a cetățenilor RM.

Aceste sunt doar cele mai importante probleme care au fost identificate în acest proiect de lege.

Considerăm că Înalta Curte urmează să se expună exhaustiv și să verifice minuțios constituționalitatea următoarelor probleme sesizate:

- Dreptul Parlamentului de modifica sistemul electoral al RM în condițiile în care nu există consens în societate, nu este reglementat diferendul transnistrean, avem sute de mii de cetățeni domiciliați peste hotare etc.
- Organizarea procesului electoral pentru localități care se află în afara controlului constituțional al autorităților RM;
- Implicarea autorităților străine în procesele electorale din RM;
- Criteriile de constituire a circumscripțiilor electorale și organul care urmează să adopte decizia în cauză;
- Criteriile de reprezentare pentru regiunea transnistreană, UTA Găgăuzia și cetățenii domiciliați peste hotarele țării;
- Menținerea pragului ridicat de reprezentare și accedere în Parlament pe liste de partid;
- Alegerile dintr-un singur tur cu majoritate relativă de voturi în circumscripții uninominale.

6. Condiții de formă.

Prin hotărârea nr. 9 din 14 februarie 2014, Curtea Constituțională a stipulat că în sensul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor cuprinde legile adoptate de Parlament, atât după, cât și înainte de publicarea în Monitorul Oficial al RM.

Prin această decizie, Curtea a admis implicit dreptul de verificare a priori a constituționalității legii. Considerăm că în cazul de față Curtea este în drept să verifice constituționalitatea proiectului de lege adoptat în I lectură, care în orice moment poate fi votat definitiv și deveni lege cu producerea unor efecte imprevizibile.

O verificare a priori a acestui proiect de lege pînă la votarea finală și, evident, intrarea în vigoare va constitui o garanție a respectării Constituției RM și numai Curtea Constituțională este garantul respectării Legii Supreme.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

Luînd act de argumentele expuse supra în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, art. 4 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 din Codul jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale să exercite controlul constituționalității:

I. Articolului 86 alin. (2) din Codul electoral (redacția în vigoare);

II. Următoarelor prevederi din proiectul de lege adoptat în I lectură la 5 mai 2017:

a) „9. La articolul 29¹

La alineatul (3) după sintagma „care au participat la scrutinul precedent.”, se introduce o frază nouă „La fel la deschiderea secțiilor de votare din străinătate, Comisia Electorală Centrală va ține cont de numărul cetățenilor aflați peste hotarele Republicii Moldova, în baza informației eliberată de organele competente a statului gazdă unde urmează a fi deschise secțiile de votare respective.”

b) „10. După art. 29¹, se introduce un nou articol, articolul 29² cu următorul text:

„**Articolul 29²**. Particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) și a birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria)

(1) În cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumului republican, pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), Comisia Electorală Centrală organizează mai multe secții de votare cu sediul pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția constituțională a autorităților publice centrale. La formarea respectivelor secții de votare, Comisia Electorală Centrală va ține cont de factorii geografici și va asigura la maxim accesul alegătorului la procesul electoral și organele electorale respective.

(2) Comisia Electorală Centrală va forma secții de votare distincte pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), care aparțin circumscripției electorale respective formate de Comisia Electorală Centrală în baza regulamentului aprobat. Respectivul secții de votare se subordonează consiliului electoral format în conformitate cu prevederile art.75, alin.(3) a prezentului cod.

(3) La formarea biroului electoral al secției de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), art. 29 Cod electoral se aplică în modul corespunzător. Organul administrației publice locale competent să desemneze membri ai biroului electoral al secției de votare respectiv fiind cel de la sediul secției de votare deschis pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria).

(4) Particularitățile organizării și funcționării birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) se reglementează de Comisia Electorală Centrală, iar cheltuielile aferente organizării și funcționării acestor birouri se suportă din bugetul alocat pentru alegeri/referendum. Pentru respectivele secții de votare, cheltuielile se estimează în prealabil de către Guvern și Comisia Electorală Centrală, iar în cazul cînd nu sînt prevăzute în bugetul alocat pentru alegeri/referendum, mijloacele financiare se alocă din Fondul de rezervă al Guvernului.”

c) „Articolul 73. Alegerile Parlamentului

....

(2) Alegerile Parlamentului se efectuează în baza unui sistem mixt (proporțional și majoritar) într-o circumscripție națională și în circumscripții uninominale.

(3) În circumscripția națională se aleg 50 de deputați în baza votului reprezentării proporționale. În circumscripțiile uninominale se aleg 51 de deputați în baza votului majoritar, cîte unul de la fiecare circumscripție.”

Articolul 74. Circumscripțiile electorale

(1) Alegerile parlamentare se organizează în baza unei circumscripții naționale, care cuprinde întreg teritoriul Republicii Moldova și secțiile de votare peste hotare, precum și în baza a 50 de circumscripții uninominale, inclusiv pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) și peste hotare.

(2) Toate circumscripțiile uninominale se constituie de către Comisia Electorală Centrală. Circumscripțiile uninominale de pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția autorităților constituționale se formează după principiul teritorial-demografic în una sau în mai multe localități vecine, avînd la bază un număr similar de alegători în fiecare circumscripție electorală cu o deviere de cel mult 15%. Baza de

calcul pentru formarea circumscripțiilor uninominale constituie numărul alegătorilor înscriși în listele electorale la fiecare secție de votare de la ultimele alegeri naționale.

(3) Circumscripția uninominală se formează din localitățile unei unități administrativ-teritoriale de nivelul doi, sau, în scopul unei organizări mai optimale, diferitor unități.

(4) În cazul în care numărul alegătorilor într-o localitate este mai mare decât cel mediu calculat pentru o circumscripție electorală uninominală, în această localitate se formează mai multe circumscripții electorale uninominale.

(5) Comisia Electorală Centrală va determina numărul, acoperirea demografică și geografică a circumscripțiilor uninominale peste hotarele țării. La formarea circumscripțiilor uninominale peste hotare se va ține cont inclusiv de criteriile prevăzute la art. 29¹ alin. (3) care se vor aplica corespunzător. Criteriile exacte și modalitatea de formarea circumscripțiilor electorale peste hotare se aprobă de Comisia Electorală Centrală prin regulament.

(6) Comisia Electorală Centrală va determina numărul, acoperirea demografică și geografică a circumscripțiilor uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria). Criteriile exacte și modalitatea de formarea circumscripțiilor uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) se aprobă de Comisia Electorală Centrală prin regulament.

(7) Revizuire hotarelor circumscripțiilor uninominale poate fi efectuată cu cel târziu 180 de zile înaintea alegerilor ordinare.

(8) Lista circumscripțiilor uninominale, cu indicarea numerelor și a hotarelor, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. ”

d) „Articolul 89. Stabilirea pragului de reprezentare pentru alegerile în circumscripția națională

(1) După primirea din toate circumscripțiile electorale a proceselor-verbale ale consiliilor electorale de circumscripție, în care sînt indicate rezultatele numărării voturilor, Comisia Electorală Centrală totalizează numărul de voturi valabil exprimate,

obținut de fiecare partid, de altă organizație social-politică, de fiecare bloc electoral, pentru a stabili dacă aceștia au atins pragul minim de reprezentare.

(2) Pragul minim de reprezentare constituie următoarele proporții din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară:

a) pentru un partid, o organizație social-politică – 6 la sută;

b) pentru un bloc electoral format din 2 partide și/sau organizații social-politice – 9 la sută;

c) pentru un bloc electoral format din 3 și mai multe partide și/sau organizații social-politice – 11 la sută;

(3) Partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale, care au întrunit un număr mai mic de voturi decât cel specificat la alin.(2) se exclud, prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale, din procesul de atribuire a mandatelor.”

e) „Articolul 91. Alegerea deputatului în Parlament în circumscripția uninominală

(1) Candidatul pentru funcția de deputat în Parlament în circumscripția uninominală se consideră ales dacă a obținut cel mai mare număr de voturi, din numărul voturilor valabil exprimate.

(2) Dacă mai mulți candidați au acumulat un număr egal de voturi, consiliul electoral de circumscripție stabilește învingătorul prin tragere la sorți, consemnând faptul respectiv într-un proces-verbal. ”

f) „Art. III. – Dispoziții finale și tranzitorii

(3) Comisia Electorală Centrală, în termen de 6 luni, va constitui circumscripțiile uninominale permanente și va întreprinde măsurile necesare pentru pregătirea următoarelor alegeri parlamentare, asigurând informarea funcționarilor electorali, a alegătorilor și a altor subiecți vizați privind noile reglementări ale legislației electorale.”

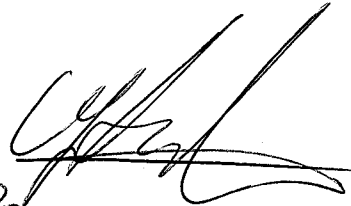
Onorată Curte,

Luînd act de faptul că subiectul este unul de actualitate majoră și de urgență cu care acționează Parlamentul Republicii Moldova, fapt care poate pune în pericol procesele democratice și respectarea Legii Supreme,

Solicităm examinarea prezentei sesizări în regim de urgență maximă posibilă.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

Gutium Artașe
Vladimir Cernod Ș.

Raportul Comisei juridice, numiri și imunități din 5 mai 2017**RAPORT
privind comasarea proiectelor de legi pentru modificarea și completarea
unor acte legislative (nr. 60 din 14.03.2017) și (nr. 123 din 19.04.2017)**

În ședința plenului Parlamentului din data de 5 mai 2017 au fost aprobate în primă lectură proiectele de legi nr. 60 din 14.03.2017 și nr. 123 din 19.04.2017.

Ambele proiecte au unul și același obiect de reglementare – modificarea sistemului electoral în cazul alegerilor parlamentare.

Potrivit proiectului nr. 60 se propune ca deputații să fie aleși direct în 101 circumscripții uninominale cu posibilitatea revocării acestora prin referendum local.

Potrivit proiectului nr. 123 se propune ca 50 de deputați să fie aleși direct în circumscripții uninominale fără posibilitate de a fi revocați, iar 51 de deputați să fie aleși în cadrul actualului sistem de reprezentare proporțională pe liste de partid într-o singură circumscripție națională.

Totodată, potrivit proiectului 123 se propune un mecanism viabil de organizare a alegerilor în circumscripțiile create pentru localitățile din stînga Nistrului și unele facilități și criterii suplimentare pentru alegerile din circumscripțiile de peste hotarele țării.

Este necesar de reiterat că ambele proiecte au fost remise pentru expertizare Comisiei de la Veneția care în recomandările anterioare a specificat de mai multe ori că modificarea sistemului electoral constituie decizia suverană a fiecărui stat dar un compromis larg în societate la acest subiect este binevenit.

Conform art. 56 alin. (3) și (4) din Regulamentul Parlamentului, dacă există mai multe proiecte de acte legislative în aceeași problemă, comisia examinează fiecare proiect în parte apoi decide înglobarea lor cuprinzătoare pentru examinare în lectura a

doua. În cazul în care conceptele diferă atunci comisia va hotărî care proiect va fi luat ca bază.

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat minuțios problema comasării acestor două proiecte de legi într-un concept unic consolidat și comunică următoarele.

Ambele proiecte de legi vizează modificarea aceluiași act legislative – Codul electoral și Legea despre statutul deputatului în Parlament. Ambele proiecte vizează aceeași problemă – modificarea sistemului electoral în cadrul alegerilor parlamentare.

Conceptul modificării sistemului electoral este unul apropiat dar cu diferența că în proiectul nr. 123 pe lângă votarea deputaților pe circumscripții uninominale se propune păstrarea și votarea pe liste de partid ca în prezent și fără posibilitate de revocare a deputaților.

Comisia juridică a luat act de dezbaterile publice largi și transparente care au avut loc la acest subiect, de propunerile și sugestiile conceptuale parvenite din partea societății și actorilor electorali și consideră oportună comasarea și înglobarea atotcuprinzătoare a proiectelor nr. 60 și 123.

Astfel, proiectul comasat și înglobat va cuprinde următoarele elemente conceptuale agreate prin consens larg:

- Deputații vor fi aleși prin sistem electoral mixt în baza conceptului proiectului nr. 123;

- Pe circumscripții electorale uninominale vor fi aleși 51 de deputați prin vot direct într-un singur tur cu majoritate relativă și fără prag de validare;

- Pe circumscripția națională vor fi aleși 50 de deputați în baza reprezentării proporționale pe liste de partid ca în prezent;

- Deputatul ales pe circumscripție uninominală nu va putea fi revocat prin referendum local;

- Candidații din circumscripțiile uninominale vor colecta cel puțin 600 de semnături.

- Limita maximă de buletine per secție de votare se va majora până la 5000;

- Condițiile de votare peste hotarele țării vor fi similare condițiilor de votare în Republică Moldova iar criteriile care vor sta la baza deschiderii secțiilor de votare peste hotare și circumscripțiilor rămân cele prevăzute în proiectul nr. 60 și avizate anterior de Comisia de la Veneția;

- În localitățile din stînga Nistrului se vor organiza alegeri conform propunerilor din proiectul nr. 123.

- Prevederile similare din ambele proiecte vor fi înglobate în textul consolidat.

În rezultatul dezbaterilor, membrii Comisiei juridice, au propus cu votul unanim comasarea și înglobarea într-un text unic consolidat în baza proiectului nr. 60 cu propunerile menționate supra.

Comisia juridică, numiri și imunități, în termen de 5 zile, va definitiva textul consolidat al proiectului de lege pentru a fi remis tuturor deputaților, comisiilor parlamentare, Guvernului și Comisiei de la Veneția.

Raisa APOLSCHII,
Președintele Comisiei

**Proiectul de lege nr. 60 din 14.03.2017
(comasat cu nr. 123 din 14.04.2017)
Adoptat în I lectură la 5 mai 2017**

LEGE

pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică

Art.I. – Codul electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 81, art. 667), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La art. 1, după noțiunea „circumscripție electorală” se introduc următoarele noțiuni:

„*Circumscripție națională* – circumscripție electorală de nivel național în care se organizează și se desfășoară alegerile deputaților în Parlament pe baza votului proporțional pe liste de partid;

Circumscripție uninominală – circumscripție electorală în care se organizează și se desfășoară alegerile unui singur mandat de deputat în Parlament, pe baza votului majoritar;”

La noțiunea „concurenți electorali” prima liniuță va avea următorul cuprins:

„– partidele, alte organizații social-politice și blocurile electorale ale căror liste de candidați au fost înregistrate de Comisia Electorală Centrală – în cazul alegerilor parlamentare în circumscripția națională;”

După prima liniuță se introduce o liniuță nouă cu următorul cuprins:

„– candidații pentru funcția de deputat în Parlament, desemnați de partidele politice, alte organizații social-politice și blocurile electorale sau candidați independenți, înregistrați de consiliile electorale de circumscripție respective – în cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale;”

2. La articolul. 4

Alineatul unic devine alineatul (1)

Articolul se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) În cadrul alegerilor parlamentare, fiecare alegător are dreptul să voteze cu două buletine, unul pentru circumscripția națională și celălalt pentru circumscripția uninominală. Fiecare vot are putere juridică egală.”

3. La art. 10, după prima propoziție se introduce o propoziție nouă cu următorul conținut „În cadrul alegerilor parlamentare alegătorul are dreptul la un singur vot în circumscripția națională și un vot în circumscripția uninominală.”

4. La articolul 22 lit. t) va avea următorul cuprins:

„t) inițiază procedura de validare a mandatului de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, în cazul apariției vacanței la funcția de deputat, conform procedurii stabilite la art. 90 și asigură după caz organizarea alegerilor parțiale pentru funcția de deputat în Parlament în condițiile prezentului cod.”

5. La articolul 26 alineatul (1) lit. c) se completează, la final, cu textul: „în condițiile prezentului cod.”

6. La articolul 27 alineatul (1), după cuvintele “care corespund” se introduc cuvintele “, de regulă,”

După alineatul (1) se introduce alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Particularitățile constituirii circumscripțiilor electorale uninominale, precum și a consiliilor electorale respective sunt prevăzute la articolele 74 și 75”

7. La articolul 28, litera g) după cuvântul „candidații” se introduc cuvintele „inclusiv cei”.

La litera h), textul „în alegerile locale” se exclude.

8. La articolul 29, alineatul (2), cifra „3000” se substituie cu cifra „5000”

9. La articolul 29¹

Alineatul (1) se va completa la final cu cuvintele „cu particularitățile prevăzute de prezentul cod.”

La alineatul (3) după sintagma „care au participat la scrutinul precedent.”, se introduce o frază nouă „La fel la deschiderea secțiilor de votare din străinătate, Comisia Electorală Centrală va ține cont de numărul cetățenilor aflați peste hotarele Republicii Moldova, în baza informației eliberată de organele competente a statului gazdă unde urmează a fi deschise secțiile de votare respective.

Se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins:

„(7) Particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare din străinătate în cazul alegerilor parlamentare sunt prevăzute de prezentul cod.”

10. După art. 29¹, se introduce un nou articol, articolul 29² cu următorul text:

„Articolul 29². Particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) și a birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria)

(1) În cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumului republican, pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), Comisia Electorală Centrală organizează mai multe secții de votare cu sediul pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția constituțională a autorităților publice centrale. La formarea respectivelor secții de votare, Comisia Electorală Centrală va ține cont de factorii geografici și va asigura la maxim accesul alegătorului la procesul electoral și organele electorale respective.

(2) Comisia Electorală Centrală va forma secții de votare distincte pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), care aparțin circumscripției electorale respective formate de Comisia Electorală Centrală în baza regulamentului aprobat. Respectivetele secții de votare se subordonează consiliului electoral format în conformitate cu prevederile art.75, alin.(3) a prezentului cod.

(3) La formarea biroului electoral al secției de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), art. 29 Cod electoral se aplică în modul corespunzător. Organul administrației publice locale competent să desemneze membri

ai biroului electoral al secției de votare respectiv fiind cel de la sediul secției de votare deschis pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria).

(4) Particularitățile organizării și funcționării birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) se reglementează de Comisia Electorală Centrală, iar cheltuielile aferente organizării și funcționării acestor birouri se suportă din bugetul alocat pentru alegeri/referendum. Pentru respectivele secții de votare, cheltuielile se estimează în prealabil de către Guvern și Comisia Electorală Centrală, iar în cazul cînd nu sînt prevăzute în bugetul alocat pentru alegeri/referendum, mijloacele financiare se alocă din Fondul de rezervă al Guvernului.”

11. La articolul 38² alin. (1) după cuvîntul „parlamentare” se introduc cuvintele „în circumscripția națională”

La alineatul (5) prima propoziție cuvintele „Candidații independenți” se înlocuiesc cu cuvintele „Candidații la funcția de deputat în Parlament în circumscripția uninominală, inclusiv cei independenți în alegerile parlamentare, precum și candidații independenți”

12. La articolul 39:

alineatul (7) se completează în final cu textul: „În cazul alegerilor parlamentare în circumscripția uninominală, certificat pentru drept de vot se eliberează dacă noul domiciliu este pe teritoriul aceleiași circumscripții uninominale.”

13. La articolul 41 alineatul (3) după cuvintele „se depun” se introduce cuvîntul „personal”

la lit. a) după cuvîntul cuvintele „Parlament” se introduc cuvintele „pentru circumscripția națională”

lit. b) va avea următorul cuprins:

„b) declarațiile candidaților la funcția de deputat în Parlament pentru circumscripțiile uninominale, candidaților pentru funcțiile de primar și consilier al consiliului local în cazul alegerilor locale se depun la consiliile electorale de circumscripție respective.”

14. La articolul 42

Titlul articolului va avea următorul cuprins:

”Colectarea semnăturilor în susținerea candidaților, inclusiv cei independenți și pentru inițierea referendumului”

alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:

„(1) Semnăturile se colectează numai în susținerea candidatului din circumscripția uninominală, inclusiv independent sau pentru inițierea referendumului. În cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale precum și în cazul alegerilor locale, semnăturile se colectează numai în circumscripțiile în care candidează concurenții electorali.

(2) Au dreptul de a colecta semnături candidații, inclusiv cei independenți și membrii grupurilor de inițiativă care desemnează și/sau susțin acești candidați la alegeri, persoanele împuternicite de aceștia, precum și membrii grupului de inițiativă pentru inițierea referendumului.”

Alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) Persoana care colectează semnăturile alegătorilor semnează fiecare foaie din listele de subscripție. La sfârșitul fiecărei foi din listele de subscripție, colectorul face o mențiune, atestând faptul că semnăturile au fost colectate de el personal și că el confirmă autenticitatea semnatarilor, apoi semnează.”

Se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins:

„(7) Particularitățile colectării semnăturilor pentru susținerea candidaților din circumscripțiile uninominale de peste hotarele țării și circumscripțiile uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) în cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale sunt prevăzute de prezentul cod.”

15. Articolul 44 alineatul (1) după cuvîntul „prezintă” se introduc cuvintele „personal de candidat”

La lit. a) sintagma „art. 79” se înlocuiește cu „art. 79, 80”

La lit. b) după cuvîntul „independent” se introduce sintagma „la oricare tip de alegeri, precum și a candidaților la alegerile parlamentare în circumscripții uninominale”.

Se completează, după lit. e) cu lit. e¹) cu următorul cuprins: „e¹) cazierul de integritate a candidatului eliberat în condițiile legii”

16. La articolul 45 alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Comisia Electorală Centrală înregistrează persoanele de încredere ale concurenților electorali în alegerile Parlamentului în circumscripția națională, ale candidaților pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. În cazul alegerilor deputaților în Parlament în circumscripții uninominale și pentru funcțiile de primar și consilier al consiliului local, persoanele de încredere ale candidaților sînt înregistrate de către consiliul electoral de circumscripție respectiv.”

17. La articolul 46 alineatul (6), cifra „79” se înlocuiește cu cifra „82”

18. La articolul 48 alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Modelul și textul buletinului de vot pentru alegerea Parlamentului în circumscripția națională, alegerea Președintelui Republicii Moldova și pentru organizarea referendumului republican se aprobă prin hotărîre a Comisiei Electorale Centrale. Modelul buletinului de vot pentru alegerile deputaților în Parlament în circumscripții uninominale, precum și pentru alegerile locale se stabilește de Comisia Electorală Centrală, iar textul se aprobă prin hotărîre a consiliului electoral de circumscripție respectiv.”

19. La articolul 49, alineatul (3), cifra „3000” se substituie cu cifra „5000”

20. Articolul 53:

la alineatul (2), litera a) propoziția a doua va avea următorul cuprins:

„În cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale, alegerilor locale sau referendumurilor locale vor fi acceptate doar certificatele pentru drept de vot de pe teritoriul circumscripției respective. Certificatul pentru drept de vot rămîne la biroul secției de votare și se anexează la lista suplimentară;”

21. La articolul 60 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Comisia Electorală Centrală consemnează rezultatele totalizării voturilor pe țară în ansamblu într-un proces-verbal, care se semnează de membrii comisiei, și întocmește un raport cu privire la rezultatele alegerilor, în cazul alegerilor parlamentare în circumscripția națională, alegerile prezidențiale și referendumurilor

republicane. În cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale Comisia Electorală Centrală consemnează rezultatele totalizării voturilor pe fiecare circumscripție uninominală în baza proceselor verbale de totalizare ale consiliilor electorale de circumscripție respective. Copiile proceselor-verbale cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor se înmânează reprezentanților concurenților electorali și observatorilor, la solicitarea acestora.”

22. Articolul 64¹:

La alineatul (3) după cuvântul „parlamentare” se introduc cuvintele „în circumscripția națională”

La alineatele (4) și (5) după cuvântul „parlamentare” se introduc cuvintele „în circumscripția națională”

23. La articolul 65 alin. (6) prima propoziție va avea următorul cuprins: „Contestațiile privind finanțarea campaniilor electorale se adresează Comisiei Electorale Centrale, în cazul partidelor politice, blocurilor electorale și candidaților în alegerile parlamentare în circumscripția națională și prezidențiale, sau consiliilor electorale de circumscripție, în cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale și candidaților independenți în alegerile locale.”

24. La articolul 66 alineatul (2) după cuvântul „alegerilor” se introduc cuvintele „parlamentare în circumscripții uninominale și”

25. La articolul 69 alineatul (5) va avea următorul cuprins: „În cazurile prevăzute la alin.(4), Comisia Electorală Centrală sau consiliul electoral de circumscripție adresează o cerere de anulare a înregistrării concurentului electoral, prin adoptarea unei hotărâri în acest sens. Cererea de anulare a înregistrării concurentului electoral se depune:

a) de către Comisia Electorală Centrală la Curtea de Apel Chișinău, în cazul alegerilor parlamentare și prezidențiale.

b) de către consiliul electoral de circumscripție la instanța de judecată în a cărei rază teritorială se află consiliul electoral respectiv, în cazul alegerilor locale generale sau al alegerilor locale noi.

Instanța de judecată va examina cererea și va emite o hotărâre asupra acesteia în decursul a 5 zile, dar nu mai târziu de ziua anterioară alegerilor.”

26. Titlul III va avea următorul cuprins:

„TITLUL III

ALEGERILE PARLAMENTARE

Articolul 72. Aplicarea prezentului titlu

Prevederile prezentului titlu (art.72 – art.94⁵) sînt aplicabile numai în cazul alegerilor Parlamentului.

Articolul 73. Alegerile Parlamentului

(1) Parlamentul se alege prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat pentru un mandat de 4 ani.

(2) Alegerile Parlamentului se efectuează în baza unui sistem mixt (proporțional și majoritar) într-o circumscripție națională și în circumscripții uninominale.

(3) În circumscripția națională se aleg 50 de deputați în baza votului reprezentării proporționale. În circumscripțiile uninominale se aleg 51 de deputați în baza votului majoritar, cîte unul de la fiecare circumscripție.

Articolul 74. Circumscripțiile electorale

(1) Alegerile parlamentare se organizează în baza unei circumscripții naționale, care cuprinde întreg teritoriul Republicii Moldova și secțiile de votare peste hotare, precum și în baza a 50 de circumscripții uninominale, inclusiv pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) și peste hotare.

(2) Toate circumscripțiile uninominale se constituie de către Comisia Electorală Centrală. Circumscripțiile uninominale de pe teritoriul Republicii Moldova aflat sub jurisdicția autorităților constituționale se formează după principiul teritorial-demografic în una sau în mai multe localități vecine, avînd la bază un număr similar de alegători în fiecare circumscripție electorală cu o deviere de cel mult 15%. Baza de calcul pentru formarea circumscripțiilor uninominale constituie numărul alegătorilor înscriși în listele electorale la fiecare secție de votare de la ultimele alegeri naționale.

(3) Circumscripția uninominală se formează din localitățile unei unități administrativ-teritoriale de nivelul doi, sau, în scopul unei organizări mai optimale, diferitor unități.

(4) În cazul în care numărul alegătorilor într-o localitate este mai mare decât cel mediu calculat pentru o circumscripție electorală uninominală, în această localitate se formează mai multe circumscripții electorale uninominale.

(5) Comisia Electorală Centrală va determina numărul, acoperirea demografică și geografică a circumscripțiilor uninominale peste hotarele țării. La formarea circumscripțiilor uninominale peste hotare se va ține cont inclusiv de criteriile prevăzute la art. 29¹ alin. (3) care se vor aplica corespunzător. Criteriile exacte și modalitatea de formarea circumscripțiilor electorale peste hotare se aprobă de Comisia Electorală Centrală prin regulament.

(6) Comisia Electorală Centrală va determina numărul, acoperirea demografică și geografică a circumscripțiilor uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria). Criteriile exacte și modalitatea de formarea circumscripțiilor uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) se aprobă de Comisia Electorală Centrală prin regulament.

(7) Revizuire hotarelor circumscripțiilor uninominale poate fi efectuată cu cel tîrziu 180 de zile înainte de alegerile ordinare.

(8) Lista circumscripțiilor uninominale, cu indicarea numerelor și a hotarelor, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 75. Secțiile de votare. Consiliile electorale de circumscripție și birourile electorale ale secțiilor de votare.

(1) În scopuri de organizare și efectuare a alegerilor, Comisia Electorală Centrală formează, cu cel puțin 55 de zile înainte de efectuarea lor, consilii electorale de circumscripție în condițiile art.27, care se aplică în modul corespunzător. Atribuțiile consiliilor electorale de circumscripție sînt cele expuse la art.28 ale cărui prevederi se aplică în modul corespunzător.

(2) Pentru secțiile de votare peste hotare Comisia Electorală Centrală va forma un consiliu electoral distinct care va activa în raza mun. Chișinău și va asigura organizarea proceselor electorale pentru circumscripțiile uninominale constituite peste hotare.

(3) Pentru secțiile de votare pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) Comisia Electorală Centrală va forma un consiliu electoral distinct care va activa în

raza mun. Chișinău și va asigura organizarea proceselor electorale pentru circumscripțiile uninominale constituite pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria).

(4) Circumscripțiile uninominale se divizează în secții de votare în condițiile art.29, art.29¹ și art.29² care se aplică în modul corespunzător.

(5) La secțiile de votare se formează birouri electorale ale acestora, al căror mod de constituire și ale căror atribuții sînt prevăzute la art.29, art.29¹ și art.30, care se aplică în modul corespunzător.

Articolul 76. Candidații la funcția de deputat în Parlament

Candidați la funcția de deputat în Parlament pot fi persoanele cu drept de vot care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vîrsta de 18 ani, dețin cetățenia Republicii Moldova, nu cad sub incidența art. 2 alin. (6¹) din Legea despre statutul deputatului în Parlament și întrunesc alte condiții prevăzute de prezentul cod.

Articolul 77. Stabilirea datei alegerilor

(1) Alegerile deputaților în Parlament se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.

(2) Data alegerilor Parlamentului se stabilește prin hotărîre a Parlamentului cu cel puțin 60 de zile înainte de ziua alegerilor.

(3) În cazul dizolvării Parlamentului, prin același decret al Președintelui Republicii Moldova, se stabilește data alegerii noului Parlament. Alegerile anticipate vor avea loc peste cel puțin 60 de zile, dar nu mai tîrziu de 3 luni de la dizolvarea Parlamentului.

Articolul 78. Desemnarea candidaților din partea partidelor

(1) Desemnarea candidaților la funcția de deputat pentru circumscripția națională și pentru fiecare circumscripție uninominală se face potrivit prevederilor statutare ale partidelor și/sau blocurilor electorale.

(2) Partidul și/sau blocul electoral poate înainta:

a) lista de candidați pentru circumscripția națională, care nu va fi mai mică de 30 de persoane și nu va depăși numărul de 55 de persoane;

b) cîte un candidat pentru fiecare circumscripție uninominală.

(3) Modelul listei de candidați se aprobă de către Comisia Electorală Centrală.

Articolul 79. Înregistrarea candidaților la funcția de deputat

(1) Candidații la funcția de deputat pe circumscripția națională sunt înregistrați de Comisia Electorală Centrală.

(2) Pentru alegerile Parlamentare în baza circumscripțiilor uninominale, candidații desemnați de partide, precum și cei independenți pot candida doar într-o singură circumscripție uninominală.

(3) Candidații la funcția de deputat pe circumscripții uninominale sunt înregistrați de către consiliile electorale de circumscripție.

(4) Pentru a fi înregistrați, concurenții electorali depun actele indicate la art.44, care se aplică în modul corespunzător și listele de subscripție în condițiile art. 80 pentru candidații din circumscripțiile uninominale.

(5) Aceeași persoană poate fi inclusă doar într-o singură listă de candidați, din partea unui singur concurent electoral.

(6) Persoana inclusă în lista de candidați din partea unui concurent electoral pentru alegerile în baza circumscripției naționale poate candida și într-o singură circumscripție uninominală din partea aceluiași concurent electoral sau în calitate de candidat independent.

(7) Persoanele care vor candida la funcția de deputat în circumscripțiile uninominale de peste hotare vor fi înregistrate la consiliul electoral de circumscripție responsabil pentru organizarea alegerilor peste hotarele țării, care va activa în raza mun. Chișinău.

(8) Persoanele care vor candida la funcția de deputat în circumscripțiile uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) vor fi înregistrate la consiliul electoral de circumscripție responsabil pentru organizarea alegerilor pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), care va activa în raza mun. Chișinău.

Articolul 80. Condițiile speciale pentru listele de subscripție

(1) Pentru a fi înregistrat de consiliul electoral de circumscripție candidatul pentru circumscripția uninominală prezintă, în condițiile art.42 și art.43, liste de subscripție care conțin semnăturile a cel puțin 600 și cel mult 1000 de susținători cu drept de vot din circumscripția uninominală unde intenționează să candideze.

(2) În cazul în care, la verificarea de către consiliul electoral de circumscripție, în listele de subscripție se depistează semnături false sau semnături repetate în mai multe liste, precum și cele efectuate cu încălcarea art. 42 și 43 semnăturile respective se exclud.

(3) Dacă, la verificare, se constată că nu este prezentat numărul necesar de semnături sau, în urma excluderii semnăturilor nevalabile, numărul lor s-a redus față de plafonul minim prevăzut la alin.(1), candidatul nu este înregistrat, iar hotărîrea respectivă i se comunică în termen de 24 de ore de la adoptare.

(4) Nu se admite depunerea unor liste de subscripție suplimentare după ce consiliul electoral de circumscripție a primit și a înregistrat în registru setul de documente prevăzut la art.44.

(5) Semnăturile pentru susținerea candidaților din circumscripțiile uninominale peste hotarele țării pot proveni de la oricare circumscripție.

(6) Semnăturile pentru susținerea candidaților din circumscripțiile uninominale pentru localitățile din stînga Nistrului (Transnistria) pot proveni de la oricare circumscripție.

Articolul 81. Grupurile de inițiativă pentru susținerea candidaților la funcția de deputat în Parlament pentru circumscripția uninominală

(1) În cazul în care inițiativa de a susține candidați la funcția de deputat în Parlament vine de la cetățeni, se constituie un grup de inițiativă pentru susținerea candidatului din cel puțin 20 de persoane și cel mult 100 de persoane cu drept de vot. Grupul de inițiativă se constituie în urma unei adunări, la care este prezent și se susține candidatul la funcția de deputat, se alege conducătorul grupului și se aprobă lista membrilor grupului de inițiativă, cu indicarea datelor de identitate ale acestora. Grupul de inițiativă poate susține doar un singur candidat la funcția de deputat. Membrii unui grup de inițiativă nu pot fi în același timp membri ai altui grup de inițiativă.

(2) În cazul partidelor politice și blocurilor electorale, grupurile de de inițiativă pot fi constituite de către organul de partid care potrivit prevederilor statutare este în drept să desemneze candidați la funcția de deputat în Parlament.

(3) Lista membrilor grupului de inițiativă, în care este indicat conducătorul acestui grup, se depune la consiliul electoral de circumscripție, cel târziu cu 50 de zile

înainte de ziua alegerilor, personal de către persoana propusă drept candidat la funcția de deputat. În listă se indică numele și prenumele, anul nașterii și domiciliul membrilor grupului de inițiativă.

(4) Dacă aceste condiții sînt îndeplinite, consiliul electoral de circumscripție înregistrează grupul de inițiativă și eliberează membrilor acestui grup legitimații în decursul a 3 zile de la data depunerii listei membrilor.

Articolul 82. Modificarea listelor de candidați din circumscripția națională

(1) Concurenții electorali au dreptul să retragă întreaga listă de candidați, să înlocuiască un candidat, să anuleze decizia privind includerea în listă a unui candidat anume, dar nu mai târziu de 7 zile înainte de ziua alegerilor.

(2) Decizia privind retragerea sau modificarea listei de candidați se adoptă de formațiunea care a înaintat candidatura ori a înaintat lista de candidați și se prezintă Comisiei Electorale Centrale, aceasta aducînd-o la cunoștința publică imediat.

(3) Modificarea listelor de candidați se efectuează cu respectarea prevederilor art.7 alin.(2) lit.b) din Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.

Articolul 83. Retragera candidatului din circumscripția uninominală

(1) Candidatul din circumscripția uninominală are dreptul să-și retragă candidatura, dar nu mai târziu decît cu 7 zile înainte de ziua alegerilor. În acest caz decizia privind retragerea se adoptă de candidat și se prezintă consiliului electoral de circumscripție, care o face publică imediat.

(2) Candidatul din circumscripția uninominală înaintat de către un partid politic, altă organizație social-politică sau bloc electoral, poate fi retras de către partidul politic, organizația social-politică sau blocul electoral care l-a desemnat, dar nu mai târziu decît cu 7 zile înainte de ziua alegerilor. Decizia privind retragerea se adoptă de același organ al partidului politic, organizației social-politice sau bloc electoral care l-a desemnat și se prezintă consiliului electoral de circumscripție, care o face publică imediat.

(3) Dacă în circumscripția uninominală a fost înregistrat un singur candidat și acesta s-a retras ori nu a participat la alegeri din alte motive, se organizează din nou alegeri parțiale, în condițiile prezentului Cod.

Articolul 84. Listele electorale

Listele electorale pentru alegerea Parlamentului se întocmesc în condițiile capitolului 5 (art.39 și art.40), care se aplică în modul corespunzător.

Articolul 85. Campania electorală pentru alegerile Parlamentului

Campania electorală pentru alegerile Parlamentului începe nu mai devreme de 30 de zile înainte de ziua alegerilor și se desfășoară în conformitate cu capitolul 7 (art.45 – art.47), care se aplică în modul corespunzător.

Articolul 86. Buletinele de vot

(1) Buletinele de vot se întocmesc în conformitate cu capitolul 8 (art.48 și art.49), care se aplică în modul corespunzător.

(2) Candidatul independent se înscrie în buletinul de vot într-un patrulator aparte, în care se indică numele, prenumele și se scriu cuvintele „Candidat independent”.

Articolul 87. Votarea. Condițiile speciale ale dreptului de vot

(1) Votarea în cadrul alegerilor Parlamentului se efectuează în conformitate cu capitolul 9 (art.50 – art.55), care se aplică în modul corespunzător.

(2) Studenții și elevii cu drept de vot înmatriculați la instituții de învățământ într-o localitate în care nu au înregistrare la domiciliu sau la reședință pot vota la orice secție de votare deschisă în această localitate, fiind obligați să respecte următoarele condiții:

- a) să prezinte buletinul de identitate cu fișa de însoțire;
- b) să prezinte carnetul de student/elev al instituției de învățământ din localitatea respectivă;
- c) să completeze și să semneze o declarație pe proprie răspundere privind abținerea de la votarea multiplă, fiind informați despre răspunderea penală în caz de încălcare a acestei obligații.

(3) Alegătorii specificați la alin.(2) se înscriu în lista suplimentară, iar la rubrica “Notă” din această listă se indică instituția de învățământ la care sînt înmatriculați.

(4) Alegătorul votează în secția de votare din circumscripția uninominală unde își are domiciliul. La alegerile deputaților din circumscripțiile uninominale nu participă alegătorii care nu domiciliază în circumscripția uninominală respectivă.

(5) Până la restabilirea controlului constituțional asupra localităților din stînga Nistrului (Transnistria), alegătorii înregistrați în listele electorale în circumscripțiile uninominale din stînga Nistrului (Transnistria) își vor exercita dreptul la vot în oricare din secțiile de votare distincte care se află sub controlul constituțional al autorităților Republicii Moldova în condițiile prezentului cod.

(6) În circumscripțiile uninominale constituite peste hotarele țării, cetățenii Republicii Moldova care în ziua alegerilor se vor afla peste hotarele țării și care, din diferite motive, nu se înregistrează prealabil, își pot exercita dreptul de vot, prezentîndu-se la orice secție de votare constituită în afara țării, în condițiile stabilite în Regulamentul cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare.

Articolul 88. Numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor alegerilor

Numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor alegerilor Parlamentului se efectuează în conformitate cu capitolul 10 (art.56 – art.60), care se aplică în modul corespunzător.

Articolul 89. Stabilirea pragului de reprezentare pentru alegerile în circumscripția națională

(1) După primirea din toate circumscripțiile electorale a proceselor-verbale ale consiliilor electorale de circumscripție, în care sînt indicate rezultatele numărării voturilor, Comisia Electorală Centrală totalizează numărul de voturi valabil exprimate, obținut de fiecare partid, de altă organizație social-politică, de fiecare bloc electoral, pentru a stabili dacă aceștia au atins pragul minim de reprezentare.

(2) Pragul minim de reprezentare constituie următoarele proporții din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară:

- a) pentru un partid, o organizație social-politică – 6 la sută;
- b) pentru un bloc electoral format din 2 partide și/sau organizații social-politice – 9 la sută;
- c) pentru un bloc electoral format din 3 și mai multe partide și/sau organizații social-politice – 11 la sută;

(3) Partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale, care au întrunit un număr mai mic de voturi decât cel specificat la alin.(2) se exclud, prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale, din procesul de atribuire a mandatelor.

Articolul 90. Numărarea mandatelor obținute de concurentul electoral în circumscripția națională

(1) Mandatele de deputat în Parlament se distribuie numai concurenților electorali care au obținut minimul necesar de voturi pentru trecerea pragului de reprezentare stabilit la art.89.

(2) Numărul total de voturi valabil exprimate în alegerile parlamentare respective se împarte la numărul de mandate de deputat pentru circumscripția națională obținându-se astfel coeficientul electoral respectiv.

(4) Numărul de voturi valabil exprimate obținut de fiecare partid, de altă organizație social-politică sau de fiecare bloc electoral care a trecut pragul de reprezentare stabilit la art.89 se împarte la coeficientul electoral, obținând astfel numărul de mandate de deputat ce revin fiecărui concurent electoral. Numerele după fracție mai mari de 5 se rotunjesc în partea crescândă, iar cele de 5 și mai mici se rotunjesc în partea descrescândă.

(5) Numărul mandatelor de deputat rămase nedistribuite se repartizează succesiv, câte unul fiecărui partid, altei organizații social-politice, fiecărui bloc electoral, începând cu concurentul electoral care a obținut cel mai mare număr de mandate, în ordine descrescândă.

Articolul 91. Alegerea deputatului în Parlament în circumscripția uninominală

(1) Candidatul pentru funcția de deputat în Parlament în circumscripția uninominală se consideră ales dacă a obținut cel mai mare număr de voturi, din numărul voturilor valabil exprimate.

(2) Dacă mai mulți candidați au acumulat un număr egal de voturi, consiliul electoral de circumscripție stabilește învingătorul prin tragere la sorți, consemnând faptul respectiv într-un proces-verbal.

Articolul 92. Atribuirea mandatelor obținute în circumscripția națională

(1) Mandatele se atribuie candidaților din listele concurenților electorali de către Comisia Electorală Centrală în ordinea înregistrării lor în liste.

(2) Candidații incluși în listele concurenților electorali care au trecut pragul de reprezentare stabilit la art.89, dar nu au fost aleși sînt declarați supleanți. Candidatul supleant va fi declarat ales de către Curtea Constituțională, la adresarea Comisiei Electorale Centrale, dacă, din anumite motive, un mandat de deputat aparținînd partidului, altei organizații social-politice sau blocului electoral pe care îl reprezintă va deveni vacant. Candidatul supleant poate refuza mandatul de deputat, depunînd o declarație scrisă la Comisia Electorală Centrală.

(3) Dacă un partid, o altă organizație social-politică sau un bloc electoral obține un număr de mandate mai mare decît numărul candidaților incluși în listă, acestui partid, acestei organizații social-politice sau acestui bloc electoral i se distribuie numărul de mandate egal cu numărul de candidați din listă.

(4) Mandatele de deputat rămase se redistribuie celorlalte partide, organizații social-politice sau blocuri electorale în modul stabilit la art.90 alin.(5). La fel se va proceda în caz de vacanță ulterioară a mandatelor, dacă concurentul electoral nu are candidați supleanți.

Articolul 93. Atribuirea mandatelor obținute în circumscripția uninominală

(1) După primirea din toate secțiile de votare dintr-o circumscripție uninominală a proceselor-verbale ale birourilor electorale ale secțiilor de votare, în care sînt indicate rezultatele numărării voturilor, consiliul electoral de circumscripție totalizează numărul de voturi valabil exprimate, obținut de fiecare candidat, pentru a stabili cine a fost ales.

(2) Comisia Electorală Centrală atribuie mandatele candidaților aleși în circumscripții electorale uninominale.

(3) Dacă candidatul ales în circumscripția uninominală a fost ales și pe lista de partid în circumscripția națională, se consideră că a fost ales doar în circumscripția uninominală și nu va fi luat în calcul la atribuirea mandatelor în baza listei de partid.

Articolul 94. Confirmarea rezultatelor alegerilor și validarea mandatelor de către Curtea Constituțională

(1) Comisia Electorală Centrală, în termen de 48 de ore după totalizarea rezultatelor alegerilor, prezintă Curții Constituționale actele menționate la art.60 și listele deputaților aleși.

(2) În termen de 10 zile după primirea actelor de la Comisia Electorală Centrală, dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite de legislație, Curtea Constituțională confirmă sau infirmă, printr-un aviz, legalitatea alegerilor. Concomitent, Curtea Constituțională validează mandatele deputaților aleși și confirmă listele candidaților supleanți.

(3) Curtea Constituțională infirmă rezultatele alegerilor și în cazul în care, după desfășurarea alegerilor parțiale, nu a fost ales numărul de cel puțin 2/3 de mandate de deputat.

Articolul 95. Atestarea rezultatelor alegerilor de către Comisia Electorală Centrală

(1) Procesul-verbal cu privire la rezultatele alegerilor, însoțit de avizul Curții Constituționale prin care se confirmă legalitatea alegerilor și hotărîrea privind validarea a cel puțin 2/3 din numărul de mandate de deputat, se transmit de Curtea Constituțională Parlamentului în termen de 2 zile de la adoptare. Copiile actelor menționate și listele candidaților supleanți confirmate se transmit și Comisiei Electorale Centrale.

(2) În cazul în care Curtea Constituțională confirmă legalitatea alegerilor în cel puțin 2/3 din circumscripțiile uninominale, Comisia Electorală Centrală eliberează legitimații deputaților aleși.

(3) Comisia Electorală Centrală dispune publicarea rezultatelor finale ale alegerilor în termen de 24 de ore de la primirea actelor de la Curtea Constituțională.

Articolul 95¹. Alegeri nule

Dacă Curtea Constituțională stabilește că în procesul alegerilor și/sau la numărarea voturilor au fost comise încălcări ale prezentului cod care au influențat

rezultatele votării și atribuirea mandatelor, alegerile în circumscripțiile respective sînt declarate nule.

Articolul 95². Alegeri parțiale

(1) În cazul în care, în urma alegerilor parlamentare în circumscripția uninominală nu a fost ales un deputat, inclusiv în cazul stipulat în art. 83 alin. (3), sau funcția de deputat a devenit vacantă, Comisia Electorală Centrală va fixa, în termen de 2 săptămîni, data alegerilor parțiale în circumscripția uninominală neocupată.

(2) Mandatul deputatului ales va dura pînă la expirarea mandatului general al Parlamentului.

(3) Dacă vacanța funcției de deputat a apărut în ultimele 6 luni înainte de expirarea mandatului Parlamentului, alegeri noi în circumscripțiile uninominale neocupate nu se organizează.

Articolul 95³. Votarea repetată

(1) Dacă alegerile au fost declarate nule, Comisia Electorală Centrală organizează, în termen de 2 săptămîni, votarea repetată în circumscripțiile respective.

(2) Alegerile repetate se organizează în baza acelorași liste electorale, cu aceleași organe electorale și cu participarea acelorași candidați.

(3) Concurenții electorali vinovați de încălcări ale prevederilor prezentului cod se sancționează sau se exclud din buletinele de vot în baza unei hotărîri judecătorești definitive, iar consiliile și birourile electorale care au comis asemenea încălcări se înlocuiesc.

Articolul 95⁴. Alegeri noi ale Parlamentului

(1) Dacă și după votarea repetată alegerile sînt declarate nule, Comisia Electorală Centrală stabilește data desfășurării alegerilor noi, care au loc peste cel puțin 60 de zile de la data cînd alegerile sînt declarate nule, dar nu mai tîrziu decît peste 3 luni de la data cînd alegerile sînt declarate nule.

(2) Prevederile alin.(1) se aplică și în cazul în care după alegerile parțiale nu au fost validate mandatele a cel puțin 2/3 din deputații aleși pe circumscripții uninominale.

(3) Alegerile noi se efectuează în condițiile prezentului cod.

27. La articolul 187, alineatul (4), cifra „3000” se substituie cu cifra „5000”.

Art.II. – Legea despre statutul deputatului în Parlament nr. 39-XIII din 07 aprilie 1994 (Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 59-61, art. 201), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

La articolul 2

alineatele (10) și (11) se înlocuiesc cu alineatele (10)-(13) cu următorul cuprins:

„(10) Mandatul vacant va fi atribuit supleantului imediat următor de pe lista partidului, organizației social-politice sau a blocului electoral pentru care a candidat deputatul al cărui mandat a fost declarat vacant. După declararea de către Parlament a vacanței mandatului de deputat, Comisia Electorală Centrală, în termen de 10 zile, va examina candidatura candidatului supleant imediat următor de pe lista concurentului electoral al cărui mandat a devenit vacant și o va înainta Curții Constituționale pentru validarea mandatului.

(11) Curtea Constituțională, în termen de 30 de zile de la declararea vacanței mandatului de deputat, va valida următorul mandat.”

(12) În caz de vacanță a mandatului de deputat ales în circumscripție uninominală, la sesizarea Parlamentului sau din oficiu, Comisia Electorală Centrală organizează alegerile parțiale în condițiile Codului Electoral.

(13) Deputatul ales în urma alegerilor parțiale intră în exercițiul mandatului după validarea acestuia de către Curtea Constituțională și își exercită funcțiile pe durata mandatului Parlamentului.

Art.III. – Dispoziții finale și tranzitorii

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării. Codul electoral va fi republicat integral în termen de 2 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

(2) În termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi, Guvernul va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege.

(3) Comisia Electorală Centrală, în termen de 6 luni, va constitui circumscripțiile uninominale permanente și va întreprinde măsurile necesare pentru pregătirea următoarelor alegeri parlamentare, asigurând informarea funcționarilor electorali, a alegătorilor și a altor subiecți vizați privind noile reglementări ale legislației electorale.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI